

HORVÁTH (EÖ) TAMÁS helyettes tavasz

– Itt az ideje tudomásul venni: vénülsz. Persze attól még ki lehet járni a nagy megmozdulásokra, bámulni a fiatalokat, de nincs rá sok esély, hogy egy vonalban legyél velük.

A Másik rendelte a felesekét. Pontosabban: négycenteseket. Unicumot jószerével. Hogy ő maga mit fogyasztott, ki nem derült.

– Adósságom van. Sokunknak. Mindannyiunknak. Az egész korosztálynak lényegében, annak a boldogtalan fél-nemzedéknek. Csakhogy a többiek elfeledkeztek róla, és most nagyon úgy néz ki, nekem kell állnom az egész cechet.

Nőttön-nőtt odakint a tömeg. Ballonkabátos nénik, kackiás öregurak, akikről lehetett tudni, névjegykártyát cserélnek, közös családi legendákat elevenítenek fel, mielőtt elválnának útjaik.

– Ezt nevezed te forradalomnak?

A Hasonmás feltehetőleg whiskyt ivott. Jéggel, kólával, divat szerint. Sokadikat. Nem látszott meg rajta.

– Ezt – vetette oda foghegyről Ág János. Tisztában volt vele kezdettől fogva, hogy ebből sem lesz semmi, már megint semmi. Kijöttek jó sokan, csápolnak, bekiabálnak, aztán hazamennek. Előtte azonban betérnek még valami szolid kis helyre, hogy leöblítsék a demonstrációt valami nemesebbel. Etyekivel, villányival. – Előbb-utóbb – tesszik, nem tetszik – berobban a láncreakció. Ők is kimaradtak sok mindenből. Ők is szeretnék egyszer beveretni a képüket, odaállni golyófogónak, mielőtt a csontritkulás, a gyomorfekély be nem csenget az utolsó körre.

– Nosztalgiaznak. Tudják pontosan: nincs géppuskafészek a minisztérium padlásán. Hol itt a romantika? Kockáztatnak bármit ezek a szerencsétlenek?

A kérdések, kételyek akár ha saját fejéből pattantak volna ki. A harmadik Unicumot azért megérezte már. A lány, süppedős fél-tudatot, hogy nem jó, nem is érdemes elszabadulni erről a langyos, kába helyről, bölcsnek lenni és felelőtlennek, míg odakint a hazard és bestiális Történelem...

„Legalább százezren lesznek”, ez járt a fejében. Vagy annál is többen. És akkor mihez kezd a Hatalom? Rohamrendőröket, vízagyúkat vezényel a jól öltözött urakra, tisztos nagymamákra?

– Például. – A Fonák, mint mindig, egy lépéssel előtte járt. – A Hatalom réges-rég felmérte magának, hogy ezek itt nem hősök. Hajdani ifjúkori mulasztásait szeretnék valamiképpen letudni. Feltehetőleg békésebben szunyókálnának ebéd után, ha sikerülne most egy monoklit szerezniük a szemük alá.

Semmi jel nem utalt rá, hogy odakint bármiféle felfordulás készülne. Hasonlított inkább az egész egy-

fajta kedélyes, kora délutáni korzózáshoz. Tüntetnek, megunják, hazamennek.

– És emiatt ítélet alá esnek?

Ismerte a választ, a hovatovább tisztességes választ, de nem átalotta újból és újból feltenni a kérdést. Nem félévszázadnyi, -évezrednyi, -tízezrednyi volt, amit magával cipelt. A fél- és régmúlt. Hogy tapasztalás nem létezik. Az emberfia rendre ugyanazokon a helyeken véti el a lépést. Hogy ugyanazokba a hatástalanított, majd ismét beélesített csapdába tapos bele teljes lendülettel.

Amaz szemé elé tartotta a félig üres (félig tele?) poharat.

– De te nem ezért vagy itt. Egészen másért.

Őt nézi a hegedűs leány, efelől nem volt kétsége. Tizennyolcon innen. Úgy lehet, jócskán. Nem oly módon, mint aki kikezdene vele. Félig magának. De miért pont őt, mikor az ízületek, az idegpályák már üzentek: nincs annyi hátra, mint amennyi megvolt.

A kísértés különben ott kaparászott minden nap. Nem, végleg leszámolnia nem sikerült vele, de a viszony, a tartós a taktikák egy részét átláthatóvá tette. „Vénülök”, ezzel igyekezett kisurranni a vágyak szorításából. Nem mindig tökéletes hatékonysággal.

Nem is mosolygott. Vagy ha mégis, igen visszafogottan, szinte befelé. Két megállóval szállt fel Ág János után a járatra, s a végállomásnál együtt léptek le róla. S ott nyoma is veszett rendszerint.

Annyiszor, de annyszor vetődött árnyékra! Lényegében folyton. Lehet, hogy csak bebeszélte magának, de nem kizárt: csakugyan viselt egyfajta bélyeget. A másik égbolt alól valóké.

És hogy a lány – mindegyik törekeny termetű, öztekinetű – is ismeri azt a helyet. Naná, hogy pofára esett. Jött egy szőke, kigyúrt. Vagy épp egy semmilyen. Olyan, akinek nálánál kevesebb volt a veszítenivalója. S ezért soha meg nem tapasztalta: az öröm is halálos.

Semmi mást nem kellene: odalépni hozzá, beszédbe elegyedni vele. Udvarolni. (Jaj, A csontok! Jaj, az érfalak! Egyre nehezebbek.) Kellemes, apró lódításokkal szórakoztatni, melyekről tudják mind a ketten: fabatkát sem érnek. S a végén egymás testébe gabalyodva rádöbenni: minden túlélhető. A boldogság is.

A végállomásnál még próbálta követni tekintetével egy ideig. Úgy tetszett: a lány is hátrafordul egy beméretetlen pillanatra. Aztán eltűnt minden alkalommal. Elkavarodott a tömegben, az aluljárók zegzugában. Az sem lehetetlen: várta már valaki.

Ábrándozott. Eljöhet a nap, mikor lapátra teszik az avult, nehézkes házi szabályokat, különalkukat. Felosztatják, lecserélik. Újraszövegezik immár a kövek és fűszálak nyelvén, hogy mindenki számára követhető legyen. Azoknak is, akik

reggelente a fél-kábulat és a fél-ébrenlét határsávjában próbálnak kitörni a tények, a mindennapok diktatúrájából.

Forradalom. Mikor a lealázott, hazavágott lélek ismét alkotmányozó gyűlést hívhat össze. Nem sok az egész, úgy lehet. Néhány év csak. Vagy egyetlen röpke perc. S a szemhatáron a vakság, a korlátoltság vízágyú, rohamosztagai. De az a pár pillanat! A szív forradalma.

Összefutni vele – csak úgy, véletlenül – valami megmozduláson, tüntetésen. Talán nem is lesz egyedül. Anyu, barátok, kortársak. Azon a napon – ha csak kevéske pillanatra – lerázni a kötőszövetek terrorját.

Csapaterősítések érkeztek a tér túlsó széléről. Rebesgették: nem egészen reguláris alakulatok. Korcsolyázott a délutáni fény a hollófekete kevlármel-lényeken, plexi arcvédőkön.

Az első néhány percben úgy tetszett: senki sem hajlandó mozdulni, jobbik eszére hallgatni, menekülőre fogni. Őszülő kefebajszok, sokdioptriás szemüvegek igyekeztek farkasszemet nézni a délceg személy- és vagyonoörökkel.

– Közel sem lesz akkora felfordulás, mint amekkorának ígérkezik. Persze, leadnak valamit az esti Híradóban, aminek kevés köze az itt történetekhez, de holnaputánra, harmadnapra már senki sem emlékszik. Az sem, aki kapott a fejére.

Recsegték a hangszórók, villogtak a vakuk és a megkülönböztető jelzések. Odakint összébb húzta magát a tömeg. Nem, mégsem lehetnek százezren. Akár a jószág a vágóhíd rámpája előtt.

Valóban. A kávéház mintha kívül esett volna téren, időn. Lementett kora nyár. A negyedik Unicum kezdte szétzilálni a kötöttségek körvonalait.

Látott már ilyesmit filmhíradóban, tudósításban. De azok mindig valahol máshol estek meg. Messze, Thaiföldön, Berlinben, a Gázai-övezetben. Könnygázfelhőbe burkolózott városnegyedek, vérző fejű suhancok, szétégett karosszériák.

S egy jól érzékelhető időre minden elnémult az üvegportálon túl. Élőképpé merevedett. Mintha maguk a rendfenntartók sem bírták volna eldönteni, mit is kezdenek a megfogyatkozott, ám még mindig tekintélyes tömeggel.

„Talán ha ráeredne.” Ág Jánosnak hirtelenjében nem jutott eszébe ennél jobb. „Ha megzendülne odafent az égbolt, s felhőszakadás zúdulna mindnek a fejére.”

Ragadt, izzadt az április, de esély semennyi sem mutatkozott, hogy lecsapjon a jótékony vihar.

– Semmire sem jók ezek a falak. Ami igazán be akar jönni, be is fog.

Világéletében képtelen volt vigyázni a nyelvére. Ami kibukott a száján, úgy is maradt. Csodálkozott is utólag magán, miért nem bírja visszafogni magát.

És felropogtak a könnygázgránát-vetők. Másodperce-kig bénultan ácsorgott a sokaság. Mintha el nem tudnák hinni, hogy itt és most. S nem valahol messze-messze.

– A helyedben rendelnék még egyet. Ne izgulj, a vendégem vagy. – Valamiért rendíthetetlennek tűnt az Utánzat. – Birkózz meg vele: nem sok idő, és elmaradsz ezekről a tömegrendezvényekről. Először csak a jelentéktelenebbekről. Addig jó, amíg leverik a tiltakozásokat. Tudod, a győzelem másnapján, harmadnapján még csak-csak be lehet menni a hivatalba, egyetemre, le lehet szaladni a sarki közértbe sörért, de legkésőbb egy hét múltán már gyanús a diadalmenet. S a tűzliliom kezű leányok életére is rázuhan egyszer az állapot, mikor kénytelenek mérleget vonni. Osztani, hatványozni.

Riadtan tekingetett kifelé. Hátha ő is ott szorong. Apjával, testvérével, barátjával.

Nem tudni, mi okozhatta. Eltévedt gránát, avagy utcakő? S egy pillanatra odabent is csend lett. Pedig épp csak koppant. És a portál, bár nem törött, sok százezer kristállyá szemcsésedett.

És azt sem lehet egészen kizárni, hogy április derekán, május elején betör egy markáns hidegfront. Ráered a sűrű, nagy pelyhű havazás, és fehér lesz a Húsvét, akármilyen is volt a Karácsony.

Valóban nincs kínosabb, mint beismerni: nem akart, nem akar semmiféle felfordulást. Nem lázadó, csupán lyukra fut állandó jelleggel. Egyszerűen nem jött össze, akármint is lelkesedett. Vonatkozott ez a lányokra is.

Úgy számolt: nagyjából tíz év a lemaradása a régi haverokhoz, elhappolt szerelmekhez képest. Míg azok feldolgozták, letudták, ő még egyfolytában szokési útvonalakat próbált kiépíteni magának.

Nem a testi haláltól rettegett, hanem az azt megelőző állapottól, amely évekig, évtizedekig is elhúzódhat. Mikor ráeszmél az emberfia: nem képes odaállni golyófogónak. Nem azért, mert semmi értelme, hanem mert nem hiszi.

Nem a hús nehezül, a szövetek. A képzelet.

A réges-régi, elvetélt kiskamasz-szerelmek. Mikor rádöbbsent, felokosították, mire ez az egész kínos-édes hercehurca. Miért mindig a simlisek, a totálátlagok csapják le a legjobb csajokat.

Miért nem hívják soha bulizni, sörözni? Ha be is veszik a csapatba nagy ritkán, miért csak kapusnak? Mitől vénül rohanást ott, fent az érettségi tablón valahány?

Őt, egyedül őt magát kivéve.

Nem lehet kizárni egészen, hogy nem lesz kikelet abban az évben. Következőben sem.

Beszélhet akárki akármit, mégiscsak akkor, a félmúltban esett meg az árulás. Mikor a vakációt, a Balatont, az alkonyatot már jó előre leosztották egymás között a farmeröltönyös KISZ-führerek. Lazán, napbar-

nítottan lökték a dumát tanévkezdéskor. Bulikról, csajokról. És senki az égvilágon nem mert beszólni nekik: gagyi az egész. Átverés.

És eltűnt az összes csoportképről, osztálytablóról. Mintha soha sehová nem járt volna iskolába, egyetemre. Se kirándulni, piálni. Ha nagyritkán mégis meghívták valahová (tévedésből úgyszólván), úgy bámultak rá, mint aki a Holdról cseppent közéjük. „Te semennyit sem, atyavilág!” Látszott, nem hízelegnek.

Egyvalamiben volt csak biztos: ő már nem nemzedék. Egyszer, régen talán még sikerülhetett volna, de mostanra elpasszolták az összes létező jogcímet. Bagóért, örökre.

Hanem a kristályosra zúzott portál mégsem akart beomlani. Úgy maradt, akár egy célfotó.

– Ne görcsölj, ez egy védett övezet. Kívül esik téren, időn.

A Koppintó maga elé tartotta a vaskos poharat. Jól látszott, ahogyan egymásba ölekeztek a gabonapárlat óarany s a kóla sötétbarna hullámai.

Odakint nem csitult a zaj, az ordítózás, a fegyverro-pogás. Vezényszavak, káromkodások. Kesernyész-csípős, lócitromra emlékeztető bűz kúszott be a kávéházba. Néhányan megpróbáltak úgy tenni, mint az égvilágon semmi különös nem történne, de jó páran felugráltak, vagy riadtan keresték tekintetükkel a lehetséges egerutat.

– Ne törődj velük. Ők is csöcselék jószerével, csak még nem tudatosult bennük. Mind az, aki igazságot álmodik a házard és vérszomjas Történelembe.

Lehetnek halottak is, döbrent rá. Sebesültek bizonyosan. Hogy kik lőnek kikre s mivel, nem volt követhető. E pillanatban nincs menedék. Nemcsak a tér, a presszó. A város, az ország sem. El-elcsukló énekfoslányok szűrődtek be.

– Süppedni. Ez az egyetlen valóság. Kimaradni mindenből, ami kockára teheti a kiemeltséget, az érinthetlenséget. Nem vagy hős. Fakulsz, kopsz, csikorognak az eresztékeid. Derűs öngúnnal szemlélnéd legszívesebben az odakint zajló ramazurit, s nincs egyéb vágyad, mint még egy pohárával ebből a hideg-kesernyész folyadékából.

Feketesisasakos alakok tépték fel az ajtót. Ág János valahogyan természetesnek vette, hogy csak úgy berontottak, holott tudta eszével: semmi keresnivalójuk. Félrerángatták a vendégeket az asztalok mellől, arccal a fal felé állították őket, terpeszben. Végigmotozták, és felírták adataikat.

– Idáig nem jutnak el – duruzsolta fülébe a Másító. – Magyarból vannak ők is, mint bárki idebent. Csak abban bíznak, ami homlokegyenest ellentmond a józan észnek. Nem veszik észre, jó sokáig nem is fogják: holt térben, holt időben mozognak. Egyetlen szilárd pont létezik jelen pillanatban: a pohár, amit a kezében tartasz.

Ág Jánosnak úgy rémlett, hallotta már ezeket a szavakat. Nem először. Idestova húsz esztendeje. Lényegében ugyanezen körülmények között. Talán mégiscsak ki kellene vergődni innét valahogyan. Elkapni egy járatot, lehuppanni a hátsó ülésre, elbóbiskolni.

Letette a poharat. Már nem gyöngyözött a párából. Tartalma is kézmeleg lehetett, oly sokáig szorongatta.

– Mégis, mit hiszel magadról? Csak addig garantálhatom a sértetlenségedet, amíg együttműködsz velem. Az, odaát, műveleti terület. Vagy azt képzeled, felállsz, és átsétálsz rajta, akár egy kísértet a falon?

A kommandósok egy jól öltözött fiatalembert rugdostak. Sűrűn fröccsent a vér a simára csiszolt márványburkolatra.

– Úgy gondolom, belefér egy kísérlet. Végre illenék kideríteni, hol állunk. A virtuális vagy a brutális oldalon?

A hegedűs leány járt az eszében. Hátha kap tőle egy mosolyt. Már amennyiben elcsípi az utolsó buszt.

IANCU LAURA

„Dal, nagyon is korán véget értél”

Bede Anna emlékére (1926–2009)

*Dal, nagyon is korán véget értél,
Szerelmesed szerelme a télnek,
Arcodon kigyúló csillag,
Fáznak alatta a sirató szemek.*

*Kétszer vesztetted el,
Kit igazán szeretned kellett:
Egyszer, egy napon nem gondoltál rá,
Másodszor ő feledett el téged.*

*Messziről jött, minden lépésért
Meküzdött a szomorú ismeretlen,
Fölszeleteli kenyere
Anyatej eledelem.*

*Madárszavak hozták a hírt:
„Többé már nem megyek sétálni”.
Rám csukta sötét éjjelét a nap,
Önmagunk égi mását őrzi.*